

Sămănătorul

Revistă Literară Săptămînală

Sumarul :

OVID DENSUSIANU. — Din revendicările timpului.

* * * Cîntec bănațean.

ST. O. IOSIF. — Credințe... (poezie).

N. IORGA. — O nouă epocă de cultură.

MIHAIL PALEOLOGU. — Romanță.

MIRON ALDEA. — La fereastră (note).

Z. BÎRSAN. — Cîntec.

Dări de seamă: / Central University Library Cluj

1. N. IORGA. — «Preludii» de Il. Chendi.

2. IL. CHENDI. — Brătescu Voinești: «Nuvele».

ELENA DOLEANU. — Vară (poezie).

N. IORGA. — Cronica săptămînală: *Înviarea Rusofilismului.*

BACIU DIN SĂLIȘTE. — D'ale țaranilor.

RED. — Informații. — Răspunsuri.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

STRADA REGALĂ No. 6, (Hotel Union)

BUCUREȘTI

Abonamentul 10 lei pe an

Numărul 20 bani

Volumele I și II

DIN

ANUL I (1902)

Se găsesc de vânzare la toate
librăriile.

PREȚUL 10 LEI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

VASILE POP

DIN OGNA VIEȚII

— SCHIȚE —

Prețul 2 Lei

De vânzare la toate librăriile

POEZII

DE

MARIA CUNȚAN

1 Leu.

De vânzare la librăria Alcalay.

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI
Strada Regală, 6

SUB DIRECȚIA UNUI COMITET

ABONAMENTUL
10 Lei pe an

DIŢ REVENDICĂRILE TIMPULUI

Intr'un moment de gîndire înțeleaptă, de recunoaștere a învățăturilor pe care ni le dă experiența și la care ar trebui să ne ducă tot-deauna anii risipiți în dibuirii poate prea mult prelungite, Academia romînă a hotărît, în sesiunea din urmă, să reia problema ortografiei și să studieze îndreptările care s'ar putea aduce la sistemul pe care l-a urmat pînă acum. Ca filolog m'am bucurat, și nu doar pentru că am văzut un prilej de discuții aprinse în felul celor care se pornise acum vre-o trei-zeci de ani, urmate de diatribe și cite odată de demisii ostentative cu motivări gramaticale, ci pentru că mi s'a părut că de astă dată judecata cumpătată a specialiștilor, a scriitorilor cu mintea limpede ne va încruma pe calea dreaptă. Timpurile de reforme ambițioase, de impunere de păreri nesocotite, de lupte cu sulizele pedantismului au trecut; ne-am recules din rătăcirile de altă dată, ne-am deprins să deosebim utopiile de ce este realizabil, am căpătat măsura lucrurilor. Și peste tot unde începem vre-o întreprindere ar trebui să arătăm că mersurile în zig-zag, salturile îndărăt nu mai sînt un chip de a te manifesta și de a răspunde celor care-ți aruncă învinuirea că stai pe loc.

Să căutăm să nu ne desmințim. E o ocasiune să probăm încă odată că știm să ne desfacem repede de trecut, respectindu-l totuși și poate tocmai pentru că exagerările lui ne-au făcut să deschidem ochii și să luăm drumul adevărat. Comisiunea însărcinată de Academie cu reforma ortografiei și-a început lucrările; se va discuta, se vor lua hotărîri, vom aștepta, vom auzi cuvîntul ei și nu cred că va fi așa ca să nu-l pot subscrie împreună cu alții.

Sarcina unei asemenea comisiuni e ușurată astă-zî. Chestiunea ortografiei e ceva mai mult de cit o problemă filologică; e și o chestiune sufletească, o problemă de psihologie... națională. Dacă s'ar fi îndrăznit acum vre-o cite-va zeci de ani să se impună tuturor,

pe cale oficială, să se scrie așa cum scriu astăzi unii, fonetiști moderați, sufletele celor mai mulți s'ar fi tulburat, scandalizate de întunecarea care s'ar fi adus titlului nostru de glorie de coboritori din Latină. Ar fi fost o nesocotință, o crimă patriotică chiar, să se renunțe la un mijloc eloquent de afirmare a originii noastre, la îmbrăcarea în haină latino-romină a cuvintelor pe care timpul, ingrăt față de noi, nu le lăsase neschimbate. Sint însă astăzi printre noi, ori-ce s'ar zice, destule suflete mai potolite în aspirațiile lor naționale, care să nu mai tresară așa ușor la contestările de latinitate ale neamului nostru. Și dacă se găsesc și suflete, adăpostite une-ori sub învălișuri cu aparențe nu tocmai românești, care se mai revoltă în contra unor atacuri tardive sau închiphuite, acestea își găsesc ușor mîngiere în călătorii pioase, în rătăcirii benevole și subvenționate, la locuri de procesiuni pan-sau — mai amestecate — eleno-latine, la picioarele unei coloane pe care timpurile au cruțat-o — ca un far al patriotismului prigonit sau nemulțumit între hotare prea strîmte — de năvălirile atitor barbari. Peste revolta acestora putem trece, și mai ales cînd ecoul ei, grație bine-făcătoarei invențiuni a drumului de fier și a transportului gratis, nu mai răsună de cît de peste graniță. Cei care înțeleg alt-fel legăturile lor de sînge și nu simt nevoia să le manifeste pe ori-ce cale și sub forme vorbitoare pentru ochi, nu vor găsi că prestigiul originii noastre este știrbit cînd cuvintele lor vor fi, în scris, ceva mai îndepărtate de cele pe care le dau dicționarele latine. Nu se vor indigna cînd vor vedea că se decretează să se scrie *Romîn* și nu *Român*; se vor mulțumi cu conștiința că sint de fapt urmași ai celui mai viteaz popor din vechime, și nu se vor plînge că un *i* pentru *â* ne-a înjosit în ochii lumei sau va aduce o slăbire a patriotismului. Și chiar revoltații se vor resigna, în unele momente, cînd vor vedea aprobată oficial o asemenea îndrăzneță inovațiune. În ziua în care o mină sacrilege s'ar atinge de fațada *Academiei române* și ar scoate pe *â* ca să-î puie în loc un *i*, cel mai revoltat contra unui asemenea barbarism nu ar merge cu jertfa pentru convingerile lui pînă să renunțe să mai calce pragul instituțiunei căzute în eresie, după cum patriotismul lui nu s'ar revolta în fața unui bilet al *Căilor ferate romîne* — nu cu *â* — întins de o mină darnică pentru vre-o misiune de propagandă a rominismului în vacanțe și la sărbători.

Și cînd odată cu *â* își vor lua rămas bun de la protectorii de pînă acum tovarășii lui *ě, é, ó, ŏ* ș. a., și cînd o broșură cu coperta de cenușiu grav al *Academiei* va dicta solemn că nu se va mai scrie *mě, lěgă, ôre, věđut*, ci *mă, leagă, oare, văzut* Dicționarul redactat în timpuri eroice de Laurian și Maxim și publicațiunile de pînă acum ale *Academiei*

se vor cutremura în rafturile lor de această schimbare la față care le înstreinează de volumele ce vor apărea cu litere mai puțin maies-toase în podoaba lor de cirlițe și arcuți. Cîți-va vor jeli în tăcere decedatele slove; pentru unele din ele se va găsi poate vre-o pană măiastră să le facă panegiricul, ca la moartea puțin regretatului și curînd uitatului *î*. Va fi o încercare crudă pentru asemenea inimi duioase, mișcate de rărirea rîndurilor literilor, de loviturile de moarte date lor; de astă dată lovitura va fi mai greu de uitat în fața victimelor căzute grămadă pe cîmpul de luptă al războiului ortografic. Dar și acești crescători și sprijinitori de semne oropsite vor înțelege în urmă că și literilor le-a fost dat să aibă — și mai ales la noi — o vieață trecătoare: *habent sua fata litterae...*

Vor fi însă, pe lingă accente melancolice, bocete pe groapa însemnată cu un epitaf academic, și exclamații de bucurie, jubilări entuziaste. Corectorii tipografici se vor simți mai puțin împovărați în meseria lor; elevii din clasele primare și secundare își vor pierde mai puțin timp cu învățarea de reguli, scrierea după dictat, și vor avea mai puțină groază de note rele din cauza țedilelor și a împes-rițării cuvintelor cu un *d* în loc de *z* sau *ĕ* în loc de *ă*; profesorii de liceu vor găsi mai puțin de îndreptat în temele școlărilor și cei de Universitate nu vor avea prea dese surprize de necunoaștere a ortografiei în tezele studenților; și chiar membrii Academiei vor fi scutiți de prea deasa cercetare, în momente de uitare, a codului ortografic. Mulțimea de litere de prisos, de combinațiuni filologice și tipografice nu va mai încurca mina începătorilor și a scriitorilor.

Vom mai aștepta mult ca să ajungem aici? Comisiunea academică ne va spune, și de la hotăririle pe care le va lua va atîrna o îndreptare în acest sens și care este timpul să se îndeplinească.

OVID DENSUSIANU.

CÎNTEC

— DIN BĂNAT —

Cucule, puiucule,
 Glas dulce de primăvară,
 Tu te duci apoi vini iară:
 Fă, ca la venirea ta
 Să vie și puica mea!

CREDINȚE...

De-apururea m'ați urmărit,
 Invăluite 'n ceață,
 Cu farmecul nețărnut
 Al dragostei de vieță.

Mi-ați dat nădejde ca să lupt
 Cu grijă și cu năcazură
 Ce 'și grămădeau neîntrerupt
 Noianul de talazuri,

Și-adeșea de cădeam înfrînt
 De trudă și durere,
 Găseam la voi și crezămînt
 Și leac de mîngăere,

Inveselind cărarea mea
 Cu-alaiu de sărbătoare :
 Copil îndrăgostit de-o stea,
 De-un cîntec său de-o floare...

Și-acum vă duceți rînd pe rînd —
 Ieri una — astăzi una....
 Mă părăsiți așa curînd
 Și pentru tot-deauna?...

Dar eă atunci al cui rămă
 O, dragă credințe moarte!
 Pe drumuri fără căpătii
 Vai, cine-o să mă poarte?...

ST. O. IOSIF.

O NOUĂ EPOCĂ DE CULTURĂ

State pot trăi fără ideal: o mașină complicată care-și ajunge ținta prin mersul ei fără greș, o asociație de interese care le mulțamește îndestulător și nu trebuie să fie decîi desfăcută. Avem ast-fel de «societăți de consum» în Belgia, în Svițera, în Statele-Unite, și încă se mai adaug oare-care amintiri în trecut, de jertfe aduse împreună și de biruințe sub acelaș steag ale strămoșilor, ce nu trăiau încă pentru realizarea ciștigului material. Dar, cînd Statul de acest fel crește puternic, măreț prin bogăția ce se descoperă, se prelucrează, se răspîndește, atunci nevoia unui ideal, a unui ideal politic măcar, se ivește de la sine pentru a îndrepta prisosul de putere generală ce rămîne din puterile individuale și sociale, cheltuite pentru scopuri mai restrinse și mai joase: ast-fel a răsărit dăunăzi la auzul inmurilor de bucurie pentru cucerirea Cubei și a Filipinelor, pentru strivirea unei vechi flote, unei glorioase armate, ideia imperială în viața, până atunci numai cu ținte economice, a Statelor Unite!

Dar un popor trebuie să aibă culmi luminoase după care să se îndrepte, către care uitîndu-se, să aștepte un indemn la lucru și o mîngiere în suferinți. Aceasta fie că poporul e îngrădit de hotarele unui Stat național desăvîrșit încheiat, fie că Statul care-î poartă numele e pentru dînsul o cetățuie de pregătire și așteptare — cum e *Romînia* pentru *Romînie*, — fie că, precum se întîmplă cu nenorociții Poloni, Statul lipsește cu totul, a trecut în minile înțeleștate de lăcomie ale unuia sau mai multor cuceritori.

— În Romînia noastră liberă, în Regat avem trăsuri, primblări, alergări, baluri, gazete, poeți simbolisți, societăți și cluburi pentru ceea ce se numește «politică» (și e, am spus-o, războiul civil), avem reviste, foarte multe legi, și pușcării model. Le au și alte popoare. Dar acelea mai au și un ideal ultim, o țintă mai îndepărtată. O avem noi? Am descoperit-o în zare și n'am mai pierdut-o din ochi? Sau nu-î simțim nevoia? Orî poate vedem stele veșnice, binefăcătoare, în focurile nebune ce chiamă pe drumeți spre adîncul ucigător al bălților, al prăpăstiilor de ape?

Dacă întrebăi pe cineva la 1830 care e idealul poporului romînesc, acel care se poate atinge și pentru care se adună, se grămădesc silințele, — el ar fi răspuns: alcătuirea prin muncă frățească, la care sunt primite și puterile slabe, numai dor adevărat pentru lucru să

fie, a unei literaturi naționale, într'o limbă bună, cu un scris ușor, primit de toată lumea, într'o direcție de înviere a neamului. Spre acest scop s'au străduit fruntașii vremurilor de atunci, și au fost ascultați, fiind-că spuneau lucruri înțelepte, fără gînd la dinșii, la faima și interesele lor trecătoare, — și ei au învins.

Aceiași întrebare ar fi primit peste vre-o zece, două-zeci de ani alt răspuns: ni trebuie scuturarea jugului străin, cel rusesc dincoace de munți, cel unguresc dincolo; ni trebuie înălțarea prin meșteri inimoși și cumiști, prin mulți muncitori plini de rivnă cinstită a unei Romîni mari, unite, care să înfățișeze în hotare păzite de ostași înțelegerea în gînduri ce se îndeplinise între toți cei ce vorbiau același graiu. S'a dat luptă în jurul acestui steag, luptă în jurul cărturarilor: pe steagul roș străluceau însă aceleași icoane ca și pe steagul alb. După silinți îndelungate, adesea întrerupte prin neînțelegeri vrednice de plîns, dar cu înțelegere totuși în ceasul hotărîtor al asalturilor, s'a ajuns la întemeierea regatului Romîniei dintre Carpați și Dunăre, iar, dincolo, la innoirea Mitropoliilor ce ni călăuzesc neamul cu crucea care înseamnă și dreptate, la injgheizarea unui partid național, care trăiește încă măcar în inimi.

Aceste lucruri s'au făcut pînă pe la 1880. Atunci luptătorii nu mai avură, aici, în față, un dușman căruia să-i poată smulge biruința. Întrebarea unei îndreptări se puse din nou în mintea conducătorilor săi celor cari credeau că sînt chemați a conduce în generația lor. Dar răspunsul nu mai fu, ca odinioară, același, pornit din înțelegerea adevăratelor și celor mai grabnice nevoi ale neamului.

Unii propuseră ca țintă lărgirea libertăților publice până la desăvirșita anarhie a patimilor, intereselor și vanităților dezlănțuite în voie. Alții se gîndiră că se cuvine a realiza și la noi ideile socialismului industrial contemporan, care îmbracă într'o doctrină aspirațiile unei clase de muncitori nedreptățiți, ai orașelor și ai minelor din pămînt, pe care noi n'o avem. Din potrivă, o a treia categorie văzu fericirea noastră în evoluția unor partide care să se stingherească la lucru, să se spioneze, să se clevetească, să-și facă zile amare, să se pîngărească,—umbrind în mintea privitorilor ideile fundamentale ale moralei și ținînd pe loc puterile neamului acolo unde ele s'ar fi putut desfășura mai larg. N'au lipsit nici de aceia cari au spus că menirea noastră e acum să facem bogăție, bogăție multă, americană, cartaginesă, evreiască-modernă, babilonică, pentru ciocoii-boieri, pentru boierii-ciocoi și pentru toate liftele flămînde de cîștig ale lumii: «capitalurile străine» vă rog. Ca idealisți, s'au înfățișat, în sfîrșit, oameni cari credeau că pot prinde Ardealul — ceva mare, abstract,

unde sint «frați ghe ghincolo», bunî de anexat ca să fie mai multe slujbe! — că pot prinde Ardealul în vârful unui tricolor de paradă, în cursul unei primblări zgomotoase pe strade pline de curioși, ce tipă și ei pentru că nu înțeleg. . .

Părerî greșite, momeli, mofturî și fleacurî!

Libertăți avem destule: rămîne să le coborîm în moravurî. Socialismul trebuie înlocuit la noi printr'o politică de dreptate, de căintă, de bună frăție față de moșul și badea din satul fără bogăție și fără cultură, care se încovoiaie supt povara trîndăviei și zădarnicei noastre fudulii. Munca străină nu înnaintează neamurile, fie că se înfățișază în literatură, știință, artă de export, fie că ea se aduce îngrămădită în semnul, în simbolul aurului ce sună. Iar Ardealul nu se iea, nu se cucerește, nu se anexează, ca Insulele Filipine—o tinerî zgomotoși cu steagurî copilărești; ici undeva, departe de tot, plutește în aerul de argint al idealului icoana întregului neam *reîntregit*, adus, adecă, în timpurî de lumină, acolo unde fusese în vremurile sălbătăciei fără stăpin!

În această clipă n'avem nimic de cucerit, nimic de adaus: visătorî periculoși cari merg cu ochii închiși pe marginea zidurilor prăpăstuite, fermecați de lună, să nu fie luați de nimenî drept călăuzî. În mișcarea noastră politică, e un timp de oprire, care va ținea poate multă vreme încă. Ce e de făcut aici, înnăuntru, în Regat, rezultă din formele constituționale căpătate, și nu poate forma un ideal, un *labarum* pentru o generație nouă.

Ce avem de făcut înnainte de toate, e purificarea, întregirea, înnaintarea, și mai ales răspîndirea culturî noastre. Avem în România un Stat pentru toți, și o cultură pentru boierî și parveniți din funcții. Avem un Stat național fără o cultură națională, ci cu o spoială străină, franțuzească. Avem visul de unire națională în aceiași formă politică, îl legănăm în vorbe, și nu-l chemăm la noi prin fapte: hotarele mai sint încă hotare pentru cultura noastră. Ne dorim uniți la un loc, și nu ne cunoaștem nici de cum. x

Așa sint lucrurile, și nu mai pot dura așa, fiindcă altfel tot ce avem se va risipi în vînt. Ni trebuie cultură tuturoră, de sus pînă jos, dintr'un hotar al Romînimii pînă la altul, o cultură care să fie a noastră, cărți pe rîndurile inspirate ale căroră să cadă de o potrivă lacrima înnaltei, bogatei doamne și a sătencei, cărți smulse de minî nerăbdătoare pînă unde răsună graiul acestui neam. Jos nemernica biiguială străină din saloanele cosmopolite, pentru întreținerea căroră curg sudorî de sînge pe lanurile muncite din greū, jos cărțuliile de

simțire falsificată și de corupție, cu care Apusul otrăvește țeri nepricepute, jos maimuțăria nelegiuită!

O nouă epocă de cultură *trebuie* să înceapă pentru noi. *Trebuie*, sau altfel vom muri! Și e păcat — căci rinduri lungi de strămoși cinstiți ni stau în urmă și n'avem dreptul să ni înstrăinăm copiii!

N. IORGA.

ROMANȚĂ

In mintea-mă o stea luminează
 Cu raze de stele'n văpăi;
 Dar mult cea mă limpede rază
 E'n stelele ochilor tăi.

Mi-atita de dragă o floare —
 O floare ce nu s'a uscat,
 Și nu-î printre flori de cicoare
 Ci'n zimbetul tău o mai cat.

Un glas mi-a șoptit fericirea,
 Mai dulce c'al pasării glas;
 Și nu-l măi găsec nicăirea,
 Că numai la tine-a rămas.

MIHAIL PALEOLOGU.

DE LA FEREASTRĂ

— NOTE —

S'a inoptat de mult și eu am încremenit la fereastră ca în așteptarea unei vești dorite. Casele 's poleite de lumina lunii și liniștea nețârmurită strejuește somnul satului.

Aerul înviorător și parfumat al nopții pătrunde 'n cuprinsul odăiței mele, sbeguindu-se prin perdele.

Pentru ce mă farmecă atit de mult noaptea asta cu lună?

Pentru ce nu'mi măi pot lua ochii de la cerul în care tremură atita potop de stele, sămînță de aur revărsată 'n nemărginirea infi-

nitului? Pentru ce mi se pare că văd lucruri peste care vederea mea aluneca pîn'acum fără a le percepe?

Poate că sunt momente în cari sufletul nostru, ingenuchiat în robia vieții de toate zilele, tresare ca la o chemare de mult așteptată și luminează adîncul tănuit al ființei noastre. Și poate că aceste clipe sunt singurele pe cari le trăim cu adevărat, singurele în cari înțelegem ceea-ce vedem, în cari toate simțurile noastre sunt mult mai impresionabile.

Ce fericite 's clipele acestea!

Aș vrea să mă plimb puțin pe uliță, să respir această adiere de fericire ce plutește 'n seninul nopții, aș vrea să plec departe, departe de tot, spre soare-răsare, spre leagănul doinelor în care plinge și cîntă și rîde sufletul neamului românesc.

Mi s'a făcut un dor de ducă!...

De mult, de mult, aș fi vroit să fac o excursie prin împrejurimi, spre a'mi mai alina acest dor de ducă, dar frigurile se țin de capul meu și nu'mi dau pace.

A venit primă-vara și pădurea înverzește văzînd cu ochii și tot văzduhul miroasă ca un templu uriaș în care s'a'au ars cele mai alese miresme.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

De la fereastra mea aud în fie-care zi glasul țintezelor guralive ce fărîmă 'n sunete vesele liniștea pădurii desmerdată de lumina dulce a soarelui de primă-vară.

A venit cucu și rîndunelele se scaldă 'n seninul văzduhului țesînd în jurul clopotniței de la biserică mreaja nevăzută a sborului.

Mesteacănii suptîrei presărați pe culmea din față par ninși pe tulpine și cerul e senin ca un suflet de inger.

Erî nu m'a răbdat inima și am tulit'o hoțește p.in pădure — o pădure mare, seculară, în care a'au răsunit și răsună multe cornuri de vînătoare, în care a'au rătăcit și a'au visat pictori mari, gloriî de ale paletelî.

Copacii voincîi avea'au un aer de tinerete și crenguțele uscate, ascunse supt stratul de frunze bronzate, trosnea'au din cînd în cînd supt picioarele mele cu un șgomot sec, scurt, innăbușit. Pe alocurî albăstria'au viorele și clopoței, iar Floarea Paștelui strălucia 'n lumina răsfrîntă pe zăpada petalelor ei curate ca inima unei fecioare.

Și în ființa mea se furișă o ușoară melancolie ce 'mî liniștea sufletul fără a'l deprima.

Desișurile somnoroase aștepta'au stolurile de amorezați. sufletele 'n-fiorate de aprinderea pătimașă a celui dintîi sărut.

M'am sprijinit de un fag bătrîn și m'am uitat în vale: șoseaua ce

tae inima țarnii se deslușia dreaptă ca un gând de pace, albă, strălucitoare ca o pîrtie de zăpadă 'ntr'o zi frumoasă de iarnă. Ce farmec puternic e într'o dungă de șos, țifă albă, prăfuită, ce pierе 'ntre lanurile înverzite! Drumurile aū o poezie a parte în care intră multă melancolie și mult din dorul de pribegie.

La o svîrlitură de băț de unde stam eū, răsăria o mulțime de blocuri calcaroase, îngrămădite, rostogolite, învâlmășite ca de-o mină uriașă, ruginite pe alocuri de pete de mușchiu mohorit. Din depărtare, aceste stane de piatră luau forme ciudate, păreaū niște lighioane venite de pe alte tărîmuri și împetrite de vreme.

Am admirat mult timp acest colț al pădurii și cînd am vrut să pornesc mai departe, picioarele mi se tăiaseră de la genuchi.

Frigurile m'aū scuturat astă-noapte până 'n zori.

Nici o dată n'am simțit mai mult ca azi dimineață durerea exprimată 'n trei versuri populare:

Că n'am pe nimenea drag
Să'mi pue mina la cap
Să mă 'ntrebe de ce zac.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dar acum mă simt întremat și vreau să'mi limpezesc sufletul în feeria acestei nopți urzită dintr'un vis cumnezeesc.

Noaptele frumoase stabilesc o comuniune intimă, subtilă între sufletele noastre și farmecul nețarmurit al naturii.

Văsduhul e 'nfiorat de adieri primăvăratece, de șoapte misterioase ce ne turbură ființa.

Din cînd în cînd cîte-o pasăre pribeagă filfiie ușor din aripă, perzîndu-se în liniștea adîncă a nopții.

Ce dor o fi făcînd'o să rătăcească ast-fel prin înălțimile presărate cu argintul razelor de lună?

Simte ea oare atîta fericire risipită 'n văzduh ca o pulbere impalpabilă?

Simte ea răsufierea caldă, parfumată a primă-verii?

Cine știe!...

De sigur nopțile frumoase cu lună ne predispun la iubire, perzîndu-ne 'n împărăția visurilor azurate de închipuirea noastră 'nferbîntată.

În sufletele noastre chinuite, floarea iubirei se tîinuește ca 'n căldura umbrită a unei sere delicate și parfumul ei ne ametește, ne turbură simțurile, luminînd cu o glorie de lumină intensă, viața atitor sărmane visuri nevinovate.

«Ce mult doresc să mă iubesc o dată,
Să simt din nou a vieții primă-vară,
Și 'n drumul meu pustiū să mă răsără
Ca din povești o zi adorată!»!

Mi-e dor de iubire, mi-e dor de doi ochi frumoși, înrouați, luminoși, în cari să-mi înseninez sufletul; mi-e dor de două buze rumene, fragede, gustoase ca un fruct oprit.

Mi-e dor de iubire, dar nu de iubirea fasonată, ofilită a sufletelor veștede în cari's rupte coardele sentimentelor puternice; mi-e sete de iubire înflăcărată, ruptă din para soarelui, de iubirea ce 'ncătușează pe vecie două suflete, făcindu-le mai tari de cât moartea.

Îmbătrânim pe nesimțite și azurul visurilor noastre moare 'n purpura apusului de tinerețe, după cum sîngele 'mpurpurat al voinicilor căzuți în bătae pîere în azurul lacurilor...

S'a răcorit de tot și matca Senei s'a umplut de cîiță, o cîiță groasă ce apare 'n bătaia lunii ce stă să scapete ca o uriașă construcție fantastică, albă, plutind pe largul apelor înfiorate.

Orologiul bisericii turbură tăcerea 'mpietrită a nopței, vestind două ceasuri.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Am înghețat stînd la fereastă. Haidem la culcare.

Noapte bună!...

MIRON ALDEA.

CÎNTEC

Am să fur în noaptea asta
Stelele strălucitoare
Să mi le 'mpletesc în raze
Și să-ți fac o cingătoare;

Să mă rog apoi de lună
De mijloc să ți-o acațe,
Cînd de mijloc te-o'i cuprinde
Cerul tot să-l iaū în brațe.

Z. BÎRSAN.

DĂRI DE SEAMĂ

ILARIE CHENDI.— **Preludii.** Articole și cercetări literare. București 1903. 1 vol. 8° 214 pp.

Volumul apărut acum al d-lui Chendi (titlul : «Preludii» e prea căutat, — criticul nefiind, ca poetul, acela care «preludiază», o pasăre cîntătoare sau, casul poeților răi, o pasăre croncănită, cotcodăcătoare) cuprinde articole ce au apărut prin reviste și culegeri. Autorul lor a făcut însă bine că le-a adunat : ele constituie în adevăr cartă de vizită prin care d. Chendi se introduce în ce s'ar putea numi cenacul, — cea ce înseamnă : cina cea de taină — a scriitorilor romîni. Nu zic : al scriitorilor romîni de talent (ce e aceia talent și ce nu e ? Și e așa de vechiu cuvîntul !), ci al scriitorilor romîni cuviincioși, cărora unii li pot da sfaturi, iar alții pot să le primească fără supărare de la dînșii (chiar dacă ar fi crudul, dar prietenescul sfat de a nu scrie).

Un articol singur studiază ceva din literatura germană. Celelalte înseamnă puncte nouă de vedere cu privire la Eminescu — cu reproduceri din admirabilele lui inedite —, la Creangă, constată curente sau direcții și lovesc în reputații care, în cele mai multe cazuri, sînt, în adevăr, cu totul neîndreptățite.

D. Chendi e Ardelean, și are toate însușirile Ardeleanului : vorbește numai după ce se informează, judecă cinstit în sufletul său și spune fără sfială ce crede. De și n'are diploma universitară și e un modest funcționar al Academiei, el se arată foarte cetit ; e și un om de gust, fără să aibă fumurile acelor ce între noi, ceștia de aici, își atribuie această calitate. Înaintea ochilor săi el are un ideal, care e idealul de adevărată cultură, specifică nouă, pe care-l împărtășim cu toții.

Ar mai fi un punct de discutat : e d. Chendi și un om harnic ? În privința aceasta aștept să-mi fac o părere.

N. IORGA.

I. AL. BRĂTESCU-VOINEȘTI. — **Nuvele și Schițe.** București 1903. Editura tipografiei Minerva. 1 vol. 8°. 147 pp.

Ce frumos știe să povestească d-l Brătescu-Voinești și cît de clar schițează momente din lumea d-sale : lumea firilor potolite !

Scriitorii de-aceștia, cari nu te torturează vecinic cu produsele fantaziei lor fără frîu, cu stilul umflat de impresionisți de ocazie, avem puțini în generația noastră. Atmosfera aceasta liniștită, aproape idilică, blîndeța și siguranța în ton și 'n cugetare, te conving repede, că ești în fața unui scriitor echilibrat, — o pasăre destul de rară printre cîntăreții literaturii noastre.

Judecînd mai superficial, l-ai crede un burghez calm și cult, care are meșteșugul povestirei, învățat și de la Slavici, știe croi o frază limpede și la locul său și are ascunse în cea «cutiuță de ciți-va centimetri» un mic și interesant șir de «chipuri de oameni, de lucruri, de peisagiuri cu dimensiunile lor, cu culorile lor, cu toate amănunțimile lor cu tot»...

În realitate însă nu e numai atît. Căldura și duiosia cu care își reamintește copilăria, acel mormînt de fericiri apuse pentru tot-deauna; interesul pentru oamenii năpăstuiți de soarte; convingerea cu care ia apă-rarea *vieții curate* și a tot ce e bun, cinstit și frumos, — ni-l arată și ca om de sentiment. Predilecția continuă pentru flori, — pentru liliacul în umbra căruia «Pană Trăsnea Sfintul» ș'a îngropat tot ce a avut mai sfînt, — pentru *petunia hybrida, grandiflora* și cele-lalte flori, presărate în nu-velele sale, nu este o simplă apucătură de novelist. D-l Brătescu este și poet, și încă liric și sentimental uneori. Iar acest sentimentalism îl face să alunece ici-colo în exagerări, cari se potrivesc prea puțin cu fondul senin din alte bucăți. Dar — «așa e scrisă cartea vieții: o pagină veselă, una tristă», poate și mai multe triste, și n'avem de ce învinui pe d-l Brătescu pentru-că și dînsul cunoaște această carte.

Subiectele schițelor d-lui Brătescu sunt une-orî foarte simple. «Găina poate să trăiască două luni de zile fără să minince și să bea absolut nimic»... este problema pe care o rezolvă în schița din fruntea volumului. Și cu toată simplicitatea lor, ele sînt cadrul unor figuri întregi, unor oameni bine studiați, ceea-ce denotă un frumos spirit de observație.

Dar sînt și mici și fără pretenții. Cite-va cucoane bătrîne, cari își moțesc clipele din urmă în societatea unui motan, unui canar și a unui măghiran. Ciți-va modești funcționari de provincie, în al căror suflet abia tirzii licărește o rază de iubire blindă. O fată tomnatecă și cuminte, ală-turea de-o soră crescută în pensionul din București, «cu trupul și cu sufletul legată de lume». În sfîrșit, copii, madame și bunici, cu toate micile incidente ale unei vieți familiare fără prihană. Iată pesoanele schițate de d-l Brătescu-Voinești.

La cite-va din acestea le atribue însușiri prea evident moralisătoare, ceea-ce nu înalță tocmai valoarea artistică a schițelor. Prigonirea, dusă la extrem, a «Microbului» (tipul unui funcționar persecutat pentru cinstea sa), precum și protestul, cam socialist, în potrivea unor nedreptăți de toate zilele în armată, sînt părți mai slabe, note forțate. Chiar și par-tea din urmă din «Pană Trăsnea» — bucată de căpetenie a volumului — trece în domeniul unor tendințe sociale pe cari n'am voi să le găsim la scriitorii ca d-l Brătescu-Voinești. I-o spunem aceasta mai ales că are o admirație — atît de clar formulată în prefața volumului său — pentru principiile estetice ale d-lui Maioreșcu.

V A R A

Dogorește 'n lanuri griul
Soarele 'n nămiez; — e vară,
Undele 'și alungă riul
Povestind în șoapte; iară

Sălciile plingătoare
Se îndeasă, ca să-î fure
Șoapta plină de răcoare.
Pe poteca din pădure,

Care pierе 'n umbră deasă,
Merge să culeagă mure
Cea care'mi va fi mireasă...
Dare-ar Domnul să se 'ndure!

ELENA DOLEANU.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CRONICA SĂPTĂMÎNALĂ

Tocmai în ziua de amintiri 10 Maiu o grupare(?) rusofilă a găsit cu cale să apară cu un nou ziar destinat să facă, în locul politicii naționale romine, politică ortodoxă «națională». El a fost salutat în «Jurnalul» prin articolul ce se reproduce aici, restituindu-i-se forma corectă:

O înviare a rusofilismului. — Un ziar rusofil a apărut în România: nu un «Vostok» oare-care, scris pe mai multe limbi, pentru folosul acelor care ar vrea să le suprime pe toate, ci un ziar curat românesc, un ziar mare, destul de bine redactat, care se cheamă «Vremea» — și e rusofil.

În numărul d'întîiu i se deslușește «rostul»: el va combate pe popii catolici, pe călugărițele catolice, probabil și pe popii romini uniți din Ardeal — cari sînt catolici, — va represinta pe preoții ortodocși, va respecta dinastia, pentru că lăstarele-î tinere sînt botezate ortodox, dar va căuta să înlătore orientarea către Apus în orî-ce ordine: orientarea economică, ce ne ruinează, orientarea politică, din care nu putem tragе foloase, orientarea culturală, prin care «de trei-zeci de ani ni se impune în școli și în literatură felul de a gîndi al altor neamuri» (ceia ce n'ar fi cazul

cu Rușii). Noi ar trebui să fim de-o seamă cu cei «una sută trei-zeci de milioane de ortodocși», cu cari suntem «frați» ca și cu «frații noștri romini» de pretutindenă (afară, bine înțeles, de Rominii catolici din Ardeal, ca părintele Lucaci, de exemplu).

O ast-fel de direcție e însă greșită și funestă, și trebuie să-î stea în cale toți oamenii luminați și patrioți din Romînia de întreagă; toți trebuie să răspundă la salutarea «Vremei» prin strigătul «Jos strigoiul!».

Fiind-că iată cum stau lucrurile, nu pentru «istoricii păpușari sau năluciți», ci pentru orî-cine știe și judecă, pentru orî-cine simte.

Așa visuri ca ale părinților «Vremei» le-au avut moșii și strămoșii noștri într'un trecut îndepărtat. Au făcut bieții oameni politică sentimentală în de-ajuns, chemînd, sprijinind și bine-cuvîntînd pe vecinii noștri de la Răsărit, numai pentru că erau «frați ortodoxi». De la jumătatea veacului al XVII-lea pînă la jumătatea veacului al XIX-lea, Romînia de dincoace de Carpați s'a făcut pod, prag, masă de hrană și masă de petrecere, grînar și spital, vistierie pentru oștile Țarului. Și ce-am cules? Bătăi din picior ale generalilor și consulilor, hrăpiri fără de număr, palme peste obrazul nostru cinstit, neuitate palme «frățești», încercări îndărătnice de sugrumare politică și națională în potriva noastră. Ne-am ales — pare că sînt Moldoveni redactorii «Vremii», orî nu? — cu smulgerea Basarabiei la 1812, ne-am ales cu smulgerea părții ce ne-o restituise acel rău Apus al catolicilor — din sfînta noastră țară de luptă a Basarabiei... Și, cînd am îndrăznit, în anul de muceniec 1878, să șoptim, ca un copil înspăimîntat, o vorbă de rugămînte, pumnul s'a ridicat amenințător asupra poporului prieten, asupra oștirii aliate, asupra Domnului leal: «Veți fi de-sarmați, veți fi despoiați, veți fi nimiciți. Luați pomana Dobrogei, ziceți bogdaproste și tăceți, voi mai mici între neamuri!». Măcar mila unei vorbe bune, unei mîngîierii nu s'a găsit pentru noi: trebuia să cădem în genunchi, scuipați în față. Și la 1887, cînd a fost vorba de alegerea regelui în Bulgaria, și ceva mai tîrziu, cînd cu Mitropolitul Ghenadie, iarăși a trebuit să plecăm capul, fără un murmur...

Romînul însă ține minte, și inima lui a ajuns o adevărată Vistierie a durerilor.

Sentimentali nu mai sînt printre noi, și alți frați nu avem de cît pe acei ce au crescut cu noi în aceeași casă: sîntem frați unul cu altul, noi aceștia, puținii, cu același grai părintesc. Dacă de «trei-zeci de ani» ne îndreptăm spre Apus, nu e pentru că iubim ca pe «frați» pe Germani, pe Austriaci, pe Unguri (poftim!), pe Italieni sau alte neamuri depărtate. Ele își au interesele lor, noi pe ale noastre. Ei nu ne iubesc și noi nu-î iubim. Dar lor li folosește așa cum stau lucrurile astăzi, ca, dacă nu poporul, pe care Ungurii îl prigonesc cînd îl au în mîinile lor, măcar Statul romînesc să trăiască, să se întărească, să se desvolte: și tot e ceva. Pe cînd Rusia nu vede, nu poate vedea în noi de cît o buturugă obraznică, aruncată de mîni dușmane, în calea ce duce la Împărătescul Țarigrad, la egemonia

slavă asupra lumii. Noi vedem, judecăm și ne orientăm, ca ori-ce trăește, spre partea de unde ni vine ajutor vieții.

Iar, dacă iubim cultura Apusului, e fiind-că, întâiu, acolo și numai acolo e cultura armonică, sănătoasă, bine-făcătoare. Pentru că, pe urmă, de acolo am fost aruncați și noi pe aceste țărături de vișor, arșiță și primejdie. Dar nici cultura aceasta n'o voim decit ca un îndemn pentru cultura proprie ce trebuie să întemeiem noi pentru noi.

Ortodoxia e o formă a creștinismului, și fără îndoială distincția de ortodoxi și catolici are importanță. Dar numai în Islamul, în Mohammedanismul, unit cu întunericul culturii, legătura legii se poate privi ca legătura între inimă, ca legătura de căpetenie. Ca fii ai lui Dumnezeu, toți oamenii au fost proclamați acum două mii de ani frați între dinșii. Dar această frăție nu se poate încă desăvîrși pe pămînt, și, cită vreme oameni vor lupta cu oameni, mă voiu îndrepta unde se vorbește graiul meu, unde se pomenește trecutul meu, unde se înalță rugăciuni la idealele mele, și mă voiu uita mai departe într'acolo de unde-mi va veni, binefăcătoare, lumina spiritului.

Acestea le cere logica, istoria, *timpul*, cel de astă-zî, iar nu «vremea» de acum un veac în urmă.

N. IORGA.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

D'ALE ȚĂRANILOR

— ÎI MARE, MĂ! —

— Bine-ai venit sănătos, vecine Chirilă. Da cum ai umblat de cînd nu ne-am mai văzut?...

— Bine, bine, mulțam Domnului!

— Da vâst-ai, Dunărea, măi vecine?...

— Cum să no văd!

— Da mare-î, mă?....

— Ba bin' că nu!.....

— D'apoi cam cîte buți de apă or hi 'n ea, mă?....

— Or hi v'o sută de buți d'ele mari!

— Tiiiu.... Îi mare, mă!..

— Da ce te gîndești!..

BACIU DIN SĂLIȘTE

Cărți și reviste

Djuvara (Tr. G.). — Edgar Quinet filo-romin. Conferință rostită la Ateneul Român, la 20 Februarie 1903. Extras din «Revista Idealistă». București 1901. 1 fr. 8° 53 pp.

RĂSPUNSURI

Un cititor, Loco. — Bibliografia operelor lui Eminescu se va publica într-adevăr, nu însă în revista noastră, ci în *Revista Bibliografică*, a d-lui Nerva Hodoș. (Editura Socec. București).

I. A. B. Buzău. — Vă rog, nu mai anexați «încercările pe tărîmul literal» scrisorilor ce ne trimiteți.

Roma, T-Jiu. — «Amor și datorie» e o nuvelă prea orientală pentru revista noastră.

M. L. Buzău. — Credeam că «anunțîndu-vă refuzul» să nu vă facem mai multă neplăcere. Une-ori și tăcerea e un răspuns.

Ecat Dim. Salonic. — Frumoasa dv. lucrare ar fi poate mai potrivită pentru o revistă de folclor; vă recomandăm «Șezătoarea» d-lui A. Gorovei (Folticeni).

Cora Ant. Loco. — «Un vis» e binișor scrisă și are o calitate: sinceritatea.

C. A. F. Iași. — Versurile dv. nu sunt urite, mai încercați.

Tr. S. St. Loco. — Drăguț.

A. M. Loco. — Așteptăm și altele — cea trimisă o păstrăm deocamdată.

Mai multora. — Nu v'am rugat să ne trimiteți versuri — de ce vă supărați dacă nu se pot publica?

IL. CHENDI

PRELUDIÎ

Articole și cercetări literare:

DOUĂ CATEGORII. — EMINESCU (material nou de studiu). — CREANGĂ ȘI EMINESCU. — SAMSON L. BODNĂRESCU. — TH. ȘERBĂNESCU. — ÎN CHESTIUNEA LIMBEI LITERARE. — MARIA CUNȚANU ȘI MARIA CIOBAN. — IULIU C. SĂVESCU. — RADU D. ROSETTI. — GRIMM ÎN ROMÎNEȘTE. — TRADUCĂTORII LUI HEINE. — UN POLT DECADENT. — GENIUL DIN CONSTANȚA. — FRUMOASA LORELEY. — POVEȘTILE ÎN VERSURI. — SEMNE BUNE.

Prețul 2 lei 50 b.

DE VINZARE LA TOATE LIBRĂRIILE

In Editura Institutului de Arte Grafice „MINERVA“

A APĂRUT:

V. ALEXANDRI

VOL. II.

TEATRU

OPERE COMPLETE

PREȚUL LEI 1.50